

TEXTUL LITERAR ȘI POTENȚIALUL SĂU INTERCULTURAL LA ORA DE LIMBĂ STRĂINĂ

Diana DONOAGĂ, lector universitar

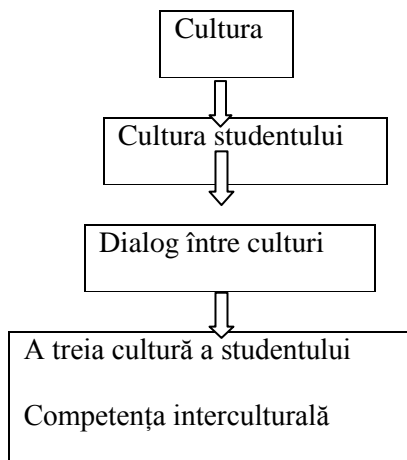
Summary

FLE classroom teaching, making by texts in general and literary texts in particular seems to be a fluctuating field in which the learner is often leads to mobilize cognitive resources to open up new cultural, representational and identity boundaries. A new symbolic dimension in interaction with Other is required, involving a new identity reconfiguration. This article attempts to study the reasons preventing the management of the intercultural dimension in the use of the literary text and how to remedy them.

De câțiva ani cuvântul **intercultural** este foarte la modă în didactica limbilor străine. În numeroasele publicații existente, termenul dat este abordat și remaniat în toate sensurile, ceea ce demonstrează interesul crescut al didacticienilor pentru acest subiect. Această realitate nu ne miră deloc, ba chiar o percepem ca pe una logică, luând în considerare situația actuală din Europa. Uniunea Europeană se lărgește, iar frontierele dispar. În contextul când noul cetățean trebuie să fie diferit de predecesorul său și să învețe să trăiască cu oameni de naționalitate diferită, culturile au și vor avea cuvântul lor de spus. Confruntarea lor este inevitabilă și formarea culturală devine astfel una indispensabilă populației europene.

Învățarea limbilor prezintă un domeniu excepțional de abordare interculturală, iar ora de limbă străină reprezintă un loc ideal pentru a cunoaște și înțelege o altă cultură.

La ora de limbă străină, cultura celui ce învață se confruntă altei culturi, iar aici apare și ceea ce de obicei numim **dialogul cultural** [4, p. 190]. În acest dialog, propria cultură este îmbogățită din contactul cu cultura *Altuia*, rezultatul fiind însușirea competenței interculturale. Acest fenomen îl putem ilustra schematic astfel:

În acest articol ne întrebăm despre locul literaturii în metodele de învățare a limbilor și vizăm aspectul intercultural cu care ne ciocnim neapărat, abordând subiectul textului literar în predarea limbilor străine. Vom debuta printr-un scurt parcurs privind importanța literaturii în predarea limbilor străine, vom analiza mai apoi cum ar putea literatura să devină la ora actuală un spațiu privilegiat interculturalului.

În didactica limbii franceze, statutul textului literar cunoaște trei perioade importante pe care le-am putea rezuma în trei cuvinte: grandoare, decădere și renaștere. Până la finele secolului XIX metoda tradițională considera textul literar drept un suport pedagogic bine adaptat învățării unei limbi străine. Noi standarde în materie de comunicare au reconceptuat predarea limbilor străine în primii ani ai secolului XX, iar concepțiile didactice din această perioadă au condus la excluderea textului literar din practicile de clasă. Prioritatea acordată oralului în numeroasele metode, dificultatea aparentă de acces a limbii literare, sunt doar câțiva factori care l-au îndepărtat din discursul metodologic [3, p. 220].

În perioada anilor 70, abordarea comunicativă va introduce practici și suporturi noi în demersul pedagogic. Învățătorul este mai

liber, iar introducerea documentelor autentice în clasă aduce o sursă de motivație în plus. Textul literar își găsește loc printre aceste documente autentice, însă imaginea sa rămâne adesea legată de metoda tradițională [2, pp. 45-46].

Abia cu a doua jumătate a anilor 90 autori ca Jean-Pierre Goldenstein, Jean-Michel Adam, Mireille Naturel sau încă Marie-Claude Albert și Marc Souchon manifestă dorința de a lua în calcul problematica textului literar în predarea limbii franceze ca limbă străină.

Actualmente integrarea literaturii ca support pedagogic în predarea limbilor străine constituie un subiect polemic în didactica limbilor și culturilor străine. Didacticienii exprimă o atenție crescândă pentru problematica literaturii la ora de limbă străină. Nu putem să nu menționăm aici revista *Le français dans le monde* care nu neglijează acest aspect și propune în fiecare număr al său activități pedagogice pentru utilizarea textului poetic, romanesc și teatral. Chiar dacă unii didacticieni se arată a fi pesimiști în ceea ce privește prezența textelor literare în metodele actuale, analiza noastră bazată pe câteva manuale, utilizate la Universitatea Pedagogică Ion Creangă, arată că ele sunt pe deplin *încărcate* cu texte literare, cel puțin cu proză și poezie, căci trebuie să constatăm absența totală a textului teatral.

Notăm însă existența discordanțelor la nivelul demersului pedagogic: unele texte nu propun nici o pistă care-ar favoriza accesul abordării interculturale. Profesorul este obligat să se descurce și să caute de unul singur instrumentele și mijloacele de analiză necesare. Analiza a arătat de asemenea că în alegerea textelor, autorii metodelor abandonează tot mai mult marii clasici și se îndreaptă spre autori contemporani, care permit interpretarea unor fenomene actuale din societate.

Să nu uităm totuși că textele literare care apar în metodele de limbă franceză sub formă de fragment/extras din roman, nuvelă sau piesă de teatru n-au pierdut nimic din obiectivul formulat în anii 50,

adică ele educă un interes pentru literatură, conduc la descoperirea nuanțelor estetice a unei opere literare. Grație bogăției sale lingvistice și discursive, textul literar constituie de altfel un excelent suport pentru a lucra structurile morfo-sintactice și lexicale. El reprezintă un adevărat *rezervor lexical* [4, p. 206].

Ceea ce ne interesează mai mult este însă studiul textelor literare, unde aspectul cultural intră în joc, fapt ce permite dezvoltarea competenței culturale și interculturale a celui ce învață. Aici studiul textelor literare face adesea loc mai multor interpretări. Perceperea și interpretarea sensului textului în limba străină se face în funcție de universul de referință a cititorului care este puternic influențat de cultura sa de origine. Cultura studentului se va confrunta cu lumea *Celui alt*. Acest fapt îi va permite să-și revadă statutul propriei culturi și să trăiască o nouă experiență interculturală.

Un fragment dintr-un text literar constituie deci un document cultural. Iar profesorul ar putea aici să abordeze, după conținutul textului, unele fenomene din societate (rasism, sărăcie, etc.), care pot fi comparate în ambele culturi, cea a studentului și a țării străine [2, p.128].

Totodată trebuie știut faptul că un text literar nu este un document pentru a învăța civilizația sau realitatea franceză. Nici un autor nu caută să ofere cititorului o imagine statistică obiectivă a realității. Lectura unui text literar poate oferi conținuturi foarte diferite, în dependență de experiența, ideologia și cultura fiecăruia. Studentul poate avea deci și experiența unui *șoc cultural*. Profesorului îi revine aici rolul de mediator între culturi, care ar putea veni cu referințe la realitățile extra-lingvistice și extra-textuale ce ar permite construirea unei competențe culturale și care ar reduce din șocul cultural. Datorită acestei confruntări, studenții pot să lărgescă propriul orizont și să găsească un echilibru între ceea ce cunosc deja și noile cunoștințe aduse de literatură [5, p. 159].

Ne întrebăm totuși dacă există o didactică a textului literar în predarea limbii franceze ca limbă străină. Până nu demult, textul literar era util în studierea gramaticii, în scrierea unui rezumat, pentru a caracteriza personajele sau viața autorului, pentru a arăta apartenența sa la un anumit curent sau școală literară.

Astăzi știm bine că esența textului literar nu este aici sau, mai bine zis, nu-i doar aici. Suntem din ce în ce mai mult preocupați să îmbinăm limba și textul literar, dat fiind faptul că acesta conține expresia unei limbi, unei mentalități, unei culturi, unei civilizații. Limba și literatura permit astfel îmbogățirea, transmiterea unui nou ritm în predarea limbii franceze ca limbă străină.

Afirmăm deci că abordarea interculturală este bine tipărită în didactica limbii franceze, adăugăm totuși că ea nu este pe deplin **operațională** în literatură, chiar dacă aceasta din urmă și-a confirmat potențialul său incontestabil în abordarea interculturală.

Suntem pe deplin convinși de utilitatea textului literar și de interesul său printre studenți, considerăm că, exploatat adecvat, el poate să fie un mijloc eficace pentru a favoriza lectura, scrisul și schimbul de idei în limba străină; permițând de asemenea, atât integrarea elementelor culturale, cât și a aspectelor lingvistice și estetice.

În sfârșit, un text literar, prin complexitatea și bogăția subiectelor tratate, constituie un mijloc original permițând integrarea multiculturalului în cadrul orei de limbă străină și favorizând schimbul între studenți.

Bibliografie

1. ALBERT, Marie-Claude - SOUCHON, Marc, *Les textes littéraires en classe de langue*, Hachette, Paris, 1995.
2. BYRAM, Michaël, *Culture et éducation en langue étrangère*, Hatier-Didier, Paris, 1992.
3. NOÉ, Alfred, Littérature : retour au texte, in : *Le Français dans le monde*, n°261, novembre/décembre 1993, 45 - 46 p.

4. PUREN, Christian - BARTOCCHINI, Paola - CONSTANZO, Edvige, *Se former en didactique des langues*, Ellipses, Paris, 1998
5. ZARATE, Geneviève, *Enseigner une culture étrangère*, Hachette, Paris, 1986.
6. ZARATE, Geneviève, *Représentation de l'étranger et didactique des langues*, Didier, Paris, 1995.

TRANSPOZIȚIA ȘI ADJECTIVIZAREA LA NIVEL MORFOLOGIC ȘI SEMANTIC

Angela COPACINSCHI, lector universitar

Summary

The translation usually known as transposition marks the evidence of the functional equality among the elements of the nature and the diversity inside the phrase. Summing up these notices we can say that at least the category of adjective has some similarities through semantic-pragmatic characteristics, particularly the ability of subdivision. Semantically, adjectives are used to characterize a noun designating a person or an object in terms of quality. It should be noted that the adjective is not the only way express the quality of an object. French, Romanian and the Italian languages has multiple ways of highlighting the quality of an object

Analizând fenomenul transpoziției, lingvistul P. Guiraud [6, p. 89] susține că substantivul fără articol încetează a fi substantiv. Ch. Bally relevă rolul actualizatorilor [2, p. 173].

Termenul actualizator, substantiv masculin (cf. fr. *actualisateur*): conform Dicționarului explicativ al limbii române, [<https://dexonline.ro/definitie/actualizator%20>] este cuvântul, care restrânge sau care precizează semnificația altui cuvânt; și care în același timp concretizează una din virtualitățile semantice pe care le are semnificația acestuia, în cadrul unui context dat, ca, de exemplu, cuvintele *muncește* și *totdeauna* în raport cu termenul *omul* care trebuie actualizat în propozițiile „Omul muncește” și „Omul muncește totdeauna” (v. și *actualizare*). Dacă revenim la ideea precedentă, Ch. Bally [idem] subliniază că substantivul, lipsit de